Пісні Бітлз

* WHY DON'T WE DO IT IN THE ROAD

/Noone’s really watching us,

Why don’t we do it in the road/

Я прокинувся о сьомій і визирнув у вікно.

Новий день починався так празниково, що, ставши спиною до інших пожильців готельного номеру, я перехрестився. З незвички хрест вийшов кривенький.

Напередодні сесії мені до ранку дали книжку про Достоєвського, де бог писався з великої літери. Автор – Бердяєв, видано у Парижі. Я дещо законспектував, бо з цим Богом треба ще розібратися.

Водіїв уже не було. Вони встали о п’ятій, щоби до спеки промчати свої чотириста кілометрів. Я доїв їхнє сало з помідорами, забрав паспорт у чергової та вийшов на трасу ловити машину.

Юне, зухвале сонце дерлося на верхівку неба. Я йшов дорогою і співав "Ой хмелю, мій хмелю", потім, розгедзькавшись, затягнув із Бітлз "WHY DON’T WE DO IT IN THE ROAD".

– Ніхто за нами не стежить, чому ж, – голосив я, – чому ж ми цього не робимо на дорозі?

Три курси позаду, два – попереду, практику відробив, їду до моря і ні про що не дбаю. Жадана свобода, прозора й ясна, живилася світанковим повітрям і барвами від копиць.

Чому б нам негайно й завжди так не жити? Не здатні? Не хочемо? Боїмося? Чого? Бо якщо душа – безсмертна, тоді виходить, що...

Поруч зі мною спинився ЗІЛ і водій почув історію про бідного студента-археолога, що, їдучи на практику, відбився од своїх.

Він підвіз мене до містечка і завернув. Я подякував і пішов далі.

Під горою стояв міліцейський "бобік". Звідти вистромився сержант і на миґах наказав мені підійти.

– Звідки? – спитав він у мене.

Я сказав. Сержант здивувався і вилаявся.

– І далеко йдеш?

Я сказав. Він попросив документ.

– Турист, значить, – він недбало гортав аркуші, – а чого це штампик прописки стоїть раніше, ніж дата видачі паспорта?

До кордону було далеченько, на мені були відпрасовані штани, тому, коли сержант наказав сідати в машину, я не опирався, а попросив лише вивезти мене потім на трасу.

Сержант завів мене на другий поверх міліції до кімнати старшого лейтенанта. Той узяв мого паспорта, назвав по імені-батькові і попросив розказати, що я роблю у їхньому районі.

Брехати про археологічну експедицію було небезпечно, і я сказав правду: їду на південь сам не знаю для чого.

– А чому не на поїзд?

– Грошей немає.

– Навіщо ж їхати, коли грошей нема?

– На їжу в мене вистачить.

Лейтенант не пойняв віри й порадив казати правду, бо він усе перевірить.

– Будемо тримати, – сказав він, – доки все не з’ясуємо.

Я пригадав, що десь у Криму мали бути художники.

– Їду до них, щоб навчитися малювати.

– А чому вдома не вчився?

– Часу не було.

– А що в тебе там у рюкзаку?

Я видобув торбу з милом і пастою, спальник та загорнене в целофан мистецьке знаряддя: фарби, загальний зошит, збірку поезій Рільке.

– Поки що, як бачите, не змалював нічого, але сподіваюся...

– Стоп! – схарапудився офіцер. – А це що таке?

Зі стосу паперів він витягнув кілька аркушів. То були відбитки виданої за кордоном книжки прозових творів Осипа Мандельштама.

Жінка, яка тайкома робила мені копію, клацнула деякі сторінки двічі. Я взяв їх, щоб робити нотатки або зужити як туалетний папір.

– Розмножувальна техніка! – Очі старшого лейтенанта спалахнули, і він заглибився у читання.

На першому аркуші стояла назва "Меньшевики в Грузии", і згадувався Каутський. На другому й третьому – уривки з "Путешествия в Армению", чотири сторінки поштампованої на нерівні абзаци поетичної прози. На четвертому – коментар, який починався словами "не понятый современниками философ-мистик Леонтьев", а закінчувався "многочисленные манифесты".

– Звідки це в вас? – лейтенант був гарний на вроду, стрункий, смаглявий, з розумними недовірливими очима. Він стажувався на курсах і добре знав, що то за небезпечна річ – розмножувальна техніка.

– Це – туалетний папір.

– Я питаю, де ви його дістали?

– Знайшов.

– Де?

– Біля кінотеатру, там, де палітурна майстерня.

– Що ви робили там?

– Замовляв палітурку на курсовий проект.

– Проект чого?

– Курсу.

– Якого?

– Третього.

– Ці аркуші вам видали у майстерні?

– Я їх знайшов.

– У майстерні?

– Ні, біля неї.

– На вулиці?

– Ні, от дайте, я вам намалюю.

Щоб не дрижала рука, я обхопив ручку всіма пальцями і почав малювати складний план-схему подвір’я з безліччю переходів, приймальним пунктом склопосуду, слизькими сходинками, смітником з голубами, де рівно такого-то травня, точніше сякого-то червня цього року я, вийшовши з палітурної майстерні, шукав, у що б загорнути свою курсову, і надибав ці аркуші, які привернули мою увагу, але я їх не читав, а взяв з собою в дорогу, щоб використати.

До кімнати після дзвоника старшого лейтенанта зайшов високий, схожий на позитивного кіногероя дядько з сердитим поглядом.

– Що це в тебе за гастролер? – запитав він лейтенанта.

– Емісар, – відповів той, розкладаючи речові докази, – ось перевозив літературу.

Дядько взяв аркуш, почав уважно читати. Його чоло, мов пісок у березі, вкрилося паралельними брижами. З усього написаного він розібрав лише два слова, "меншовики" та "в Грузії".

– Що там у нього в торбі? – спитав він.

Старший лейтенант наказав мені перегорнути всі книжки та папери.

– А там що?

– Це, розумієте, мій учбовий зошит, тобто я не те, щоб учень, але вивчаю дещо, виписую... Ось подивіться.

Я впився нігтями у сторінки, жмакав їх, перекидав з одного боку на інший, щоб тільки поміж бітлівських текстів вони не розгледіли заборонених прізвищ Грушевського та Єфремова.

– Ось подивіться, – тицяв я пальцем у виписки з Воробйова й Тютюнника Григора.

– Ладно, – сказав дядько в цивільному, і я з полегкістю закрив зошит. З того боку охайним письмом було законспектовано всю працю Бердяєва, де Бог писався з великої літери.

– То що робити будемо? – запитав стрункий лейтенант у кіногероя.

– Дзвони. Нехай вони розбираються.

– А який там номер?

Дядько назвав йому номер, а мені наказав спускатися з ним.

– Речі залиште тут.

Мене завели до приймальні, де висіла мапа району й де рядова міліція ґирґалася з п’яницями.

Так от чому ми цього не робимо на дорозі, вмить розкумекав я, поки розумноокий старший лейтенант на другому поверсі набирав номер.

Заціпенілі думки ніяк не збиралися в жменю, і серце змагалося, щоб якнайшвидше одкалатати свою життєву норму.

Міліціонери приволочили діда, що давав хропака у сквері, якийсь чолов’яга показував свою пробиту сусідою голову, плакала жінка, від якої втекла донька, а я бубонів "Господи!", тоді знову "Господи!", тоді: "помилуй мене!". Цю молитву я теж колись виписав з книжки, виданої не в Парижі, правда, а в Санкт-Петербурзі.

Що може бути за Мандельштама? Нічого. Тут головне, щоб експерт, на якого вони чекають, не поліз у зошит і не побачив Бога. Тоді мене нічого не врятує. Добре, якщо тільки з інституту виженуть. Я поклав собі бути стриманим, чемним, не запопадливим. Мандельштама знайшов. Що воно таке – не знаю. Бердяєва переписав, бо дурний був і казна-чим цікавився. Книжку цю мені показав єврей, який тоді ж подався до Ізраїлю. Конспект я нікому не показував і сам у нього відтоді не зазирав.

Господи Ісусе Христе, помилуй мене!

Кошлатий дід, що спав на траві, проситься покурити й тікає. Його ловлять, затягують, б’ють, він мовчить, Господи Ісусе Христе! Його виводять, він підморгує всім і робить самокрутку. Йому кажуть, що ж ти, собачий статевий орган, тобі що, жіночий статевий орган, повія ти стара, мало дали? Помилуй мене!

Дід – зовсім м’який, його очі повиті туманом, по холоші тече рідина, помилуй мене, Господи Ісусе Христе! Його б’ють у приймальні. Черговий лейтенант складає на нього протокол.

– Хвамілія! – питає він.

– Людина! – відповідає дід з погордою.

– Яка ж ти людина? – дивується лейтенант. – Обригався! Обісцявся!

Діда пхають у холодну.

Мене викликають на другий поверх. Сержант супроводжує. Перш ніж зайти, я встигаю тричі перехреститися.

Старший лейтенант у присутності гладкого чоловіка в костюмі розпитує мене, звідки я дістав надруковані на розмножувальній апаратурі аркуші. Я повторюю байку про палітурну майстерню та смітник.

Гладкий чоловік мовчить. В його записнику – моє ім’я та всі паспортні дані.

– Підпишіть, будь ласка, – каже старший лейтенант і подає мені протокол. Там написано, що я добираюся попутними до Криму з метою зустрітися з художником таким-то (Господи Ісусе Христе, помилуй мене!), аби він навчив мене малювати.

Я підписую.

– Проведіть його далі, – каже старший лейтенант сержантові, – і рюкзак можете забрати.

Невже у зошит не дивилися? Або не дібрали, що там записано? Хто цей гладун? Може, він просто так? А той, котрому дзвонили, ще не приїхав?

Дякую тобі, Господи, шепочу по дорозі. Як би тепер хоч клаптик із зошита, хоч заголовок книжки видерти? Як не пізнають Бердяєва, то за самого Мандельштама нічого не буде. Знайшов і підтерся, з ким не буває. Господи Ісусе Христе, помилуй мене!

Здоровані-сержанти заводять хирлявенького п’яничку з білими, неоднаковими за розміром очима. П’яничка лізе побалакати з міліцією за життя, але черговий лейтенант уриває його. Невідомо, чим цей алкаш завинив, але пройти повз такого і не турнути – гріх, неподобство.

– Хто ти такий? – питають його.

– Нечупарелоленіки.

– Ти мені, шльондра, на статевий орган, тільки не займайся статевим актом, а кажи, хто ти є такий, собачої матері син повії, ходиш і паспорта при собі не маєш!

Як би так, думав я, непомітно розв’язати рюкзака, щоб дістати пакунок з причандаллям, витягти зошита, вирвати сторінку та з’їсти її.

– Хто ти такий, питаю!

П’яничка підводиться й рапортує.

– Нечупареллоленіки!

– Що це за Нечупарело, займайся воно статевим актом в анальний отвір!

– Не-чи-по-рен-ко Ле-о-нід Ми-ки-то-вич, – каже той по складах, клацає підборами, намагається випростатися, але падає.

– Де ж це ти, Нечупарело ти статевого акту, так нажерся?

Треба, думаю, витягти Рільке, почитати його хвилин десять, удати, ніби записую щось у зошит і видерти аркуш із назвою книжки та видавництва.

– У Заглоби їхав до матері.

– Як хвамілія?

– Коршаклюбори.

– Що за Любори, до жіночого статевого органа дверцята, повія.

– Коршак Любов Борисівна.

Краще нічого не писати. Черговий лейтенант підозріло зорить. Не звик, щоби тут писали. Забере зошита – пропаду.

– Чому ж у неї хвамілієінше?

– Чому ж у неї хвамілієінше?

Нечупарело береться на диво барвисто і кучеряво розповідати про війну, як хтось не дочекався, а той прийшов без руки, обіцяв убити, а він був іще пацаном, хтось узяв сокиру й каже – не пущу, це ж рибйонок!

Нечупарело заплакав.

– А ти, – підскочив він до лейтенанта, – матір паплюжити не смій!

– Ах ти ж людина, що ходить до вітру у штані, – закричали на нього міліціонери, – напився й займається статевим актом, шльондра. А ну,

роздягайся, вивертай кишені, й пасок, кал ти моржового статевого органу, знімай теж!

Може, й так минеться, і конспект псувати не треба?

Експерт не приїде, і зошита не перевірятимуть?

– Миколо, сідай, пиши список, що там у нього в кишенях. А ти вивертай, я мав статеві стосунки з твоєю матір’ю.

Я починаю розв’язувати шворку рюкзака. Лейтенант прикипає до мене очима, книжка й зошит на самому споді, мене затягають міліцейські нуртощі, Господи, помилуй мене. Беру яблуко, воно зверху, всі одоробла повертаються у мій бік. Я удаю, ніби яблуко кисле, показую обличчям, руками, раменами, кедами, шкарпетками, що воно кисле, кислятина, фу! гидота, пхаю його, помилуй мене, Господи, у рюкзак, напинаю мотузку, всміхаюся, ну й дотепник цей ваш Нечупарело!

– Вивертай геть усе. Що, повія, дивишся?

– Пожалуста! – Нечупарело не проти.

Старший лейтенант записує.

– Так, гроші... Скільки там, Вовка, грошей, порахуй.

– Дрібняки... Рупь дванадцять... так... тридцять... а це що таке?

– Це полтиник, чисте срібло, двадцять шостий рік.

– Де це ти його поцупив, кал ти їжачковий?

– Це – моє.

– Де взяв, тебе питають.

– А був у мене.

– Що значить "був"? Що, сам зробив його? – Міліціонер Вовка соває полтиник у рот, перевіряє. – Три десять, чотири.., чотири дев’яносто... А це що? – Сержант крутить іноземну монетку.

– В кого це ти жіночо-статево органув її?

– Подарували.

Міліціонери поставали кружка, щоб роздивитися монету.

– Якої воно країни? – питають вони в Нечупарела.

– А чоловічий статевий орган її знає... Польща.

– Ні, не Польща, – каже лейтенант.

Кожен з міліціонерів намагається розгадати таємницю. Називаються різні країни: Америка, Афганістан, і чомусь Гваделупа.

– Ей, ти, – звертаються вони до мене.

Господи Ісусе Христе, помилуй мене!

– В тебе яка освіта?

Вища, але неповна, Господи, визволи мене звідси та кинь знов на дорогу, щоб вона понесла мене, безпорадну ощурку, геть від осоружної ями.

– Яка це країна?

Я беру монету.

– Іспанія.

– Бачиш, дефекатор ти, хвойда ти гваделупська, потягнув у когось монетку й забув.

– Ні в кого я не тягнув, – ображається дефекатор, – я їхав собі у Заглоби, стомився, на автостанції закуняв, а монетку мені небіж подарував.

– Небіж, – повторює лейтенант, і додає слово, перша частина якого – початок чоловічого статевого органу, а друга – кінцівка слова "Небіж".

Міліціонери регочуть. З гаманця на лаву, а звідти на підлогу падають мідяки, блискуча обручка (Вовка перевіряє її на зуб. Галюміній!), штампик "Уплачено. ВЛКСМ" (Нечупарело не в змозі пояснити міліції, нащо йому той штампик), шурупик, коліщатка, тютюнова потерть і щось загорнене у газету.

Поки йде обшук, я пірнаю в рюкзак, намацую у глибині книжку віршів Рільке, зошит і, позіхаючи, пливу з усім цим на поверхню.

– А це що таке? Розмотуй.

Міліціонери, немов шукачі скарбів, збилися довкола маленької паперової грудки.

– Це – подарунок Індіри Ганді, – каже Нечупарело.

Вовка обережно, щоб нічого не зламати своїми жовтими, як перезрілі крамничні огірки, пальцями витягує з-під потертих бганок індійський презерватив.

Дзеленчить телефон.

Я витягую книжку, підкладаю під неї зошит і, поки міліція сумнівається, чи спроможний нікчемний п’яниця Леонід Микитович використати ту річ за призначенням, шукаю початок конспекту роботи Н. Бердяєва "Мироощущение Достоевского".

Черговий міліціонер кладе трубку й каже, що до них їде начальник.

Нечупарела з вивернутими кишенями, без паска та шнурівки на черевиках, штовхають до камери. Хтось замітає підлогу, підсовує лаву ближче до стіни, чепурить, як може, приймальню.

– Ану, розв’яжи, – каже мені лейтенант і показує на двері.

Вони прип’яті до лави товстим мотузком.

– Може, розрізати? – питаю я, знайшовши потрібне місце, та просовую книжку між сторінками зошита.

– Ріж.

Одним ударом я розрубую міліцейську линву і, поки триває ця метушня (Господи Ісусе Христе, помилуй мене) стаю спиною до лейтенанта (тільки б не здогадалися, що таке, мені до вбиральні треба, я мав статеві стосунки з вашими мамами – розпрошльондрами, собацюрами жіночої статі, Господи) та шматую (Господи Ісусе Христе!) аркуш, на якому моєю рукою написано прізвище ідеаліста-філософа.

До дверей під’їжджає машина. Черговий лейтенант вибігає до неї, сміливо занурюється в непроглядну, густу пилюгу. Я затискую в руці гарячий аркуш, а в середині на повній швидкості мчить через провалля експрес. Гуп-гуп! Здригаються мостові рейки, водій, побачивши пащу тунелю, заплющує очі.

Начальство вирішило не заходити, щось питає через вікно в чергового та їде далі.

Лейтенант входить, моргає мені.

– А ти, повія, боялася... Чий то газон стоїть? – питає він у колеґ. – Номер наче не наш... А в мене скати лисі... І що це там за чоловічий статевий орган сидить за кермом?

– Можна мені в туалет? – питаю.

– Щас, погодь. Толя, – каже він старшому сержанту, – проведи парня.

– Ага, – каже Толя, років на двадцять старший за лейтенанта, – щас побіжу.

– Не придурюйся!

Але старший сержант демонстративно длубається в носі. Попихай, мовляв, кимось іншим.

– Харрашо! – погрозливо цідить лейтенант і виводить мене у закутень, де стоїть дощаний нужник. Сам залишається біля дверей.

Я стою над діркою, пускаю цівочку, бгаю папірця, роблю хресне знамення (ну!) і бачу, як Бердяєв разом з Достоєвським, не відхиляючись від курсу, поринає у небуття.

Господи Ісусе Христе, дякую тобі!

За годину мене викликав старший лейтенант, дав підписати записану з моїх слів історію про меншовиків у Грузії, віддав паспорт і відпустив.

Кілька кілометрів я тупцяв уздовж шляху, розминаючи затерплі ноги. Копиці всміхалися так само звабно, але тепер я вже знав, чому ми цього не робимо на дорозі.

Мене узяв "газ" із фурґоном на кузові, і побіг рівно на південь. Я все міркував, які ще коники викине траса, але, не додумавшись ні до чого, занурив очі у простір і споглядав, як він легко влітає в мене, щоби залишитися назавжди.

Hello Good Bye

You say: Yes,

I say: No

Коли пісня "Hello Good-bye" сягнула першого місця в британському хіт-параді, два десятикласники, мій друг Гоник та я, випадково зустрілися на районній конференції.

Я був заступником секретаря комсомольської організації, відповідальним за оргсектор, а Гоник — членом бюро у своїй школі.

— Знаєш, — я першим озвався до нього, хоча за два тижні до того ми з ним посварилися , — Бітлз знову в хіт-параді!

— Тільки-но увійшли, — відповів він мені голосом диктора, — і зразу ж на перше місце!

Ми не пропускали жодної музичної передачі, особливо Радіо Люсембург і "Топ-20" на Бі-Бі-Сі, а тут не обговорювали аж два хіт-паради. І все через Гоника, який не заступився, коли до мене присікався Малик.

Конференція тривала два дні, з дев'ятої ранку до обіду, замість школи.

Спочатку, ще до обговорення порядку денного, хтось запропонував обрати почесну президію. Ми розкрили блокноти, які нам щойно видали, і, не змовляючись, заходилися малювати слово Beatles.

Вхопити назву нової пісні з хіт-параду було важко, хоча диктор і повторював її тричі — перш, ніж заграти, після того й під час переліку всієї двадцятки. Зразу ж по тому ми з Гоником зустрічалися або по телефону порівнювали назви, які хто встиг записати.

З сімнадцятого ряду підвелася дівчина і зачитала імена двадцяти кандидатів до робочої президії. Одне із прізвищ пролунало двічі, тому, щоб нічого не переплутати, дівчина додала ініціали — О.Я. та У.Ю.

Кожну літеру слова Beatles я прикрашав квітами, як на обгортці "Сержанта Пеппера", а Гоник вписав їх у краплю, як на конверті альбому "Гумова душа".

З моєї школи на конференції була також гінка Тоня, наш секретар. Вона поки що нікого не зустріла, тому сіла поруч із нами читати повість у "Юності".

Наш класний керівник пропонував мені бути секретарем, бо вже два роки поспіль ставили дівчат, і тепер потрібен був хлопець. Але я відбився і, натомість, збирав щомісяця внески, здавав їх до ощадкаси і, прикриваючись цим, пропускав один, а то й два уроки.

Щопівмісяця ми з Гоником складали власні хіт-паради, куди було вільно заносити старі й маловідомі пісні, та грали в тоталізатор на те, яка пісня наступного тижня буде першою, або на скільки місць що впаде чи просунеться вгору.

На трибуну вийшов студент в окулярах, який колись учився в моїй школі. Виступаючи на зборах, він любив розпочати промову якоюсь незвичною крилатою фразою: як не з Миколи Гавриловича Чернишевського, так із Михайла Івановича Калініна. Після цитати він казав те, що й усі кажуть, що й я колись казав або казав би зараз, стоячи на трибуні, якби мав високий лоб і своє м'яке волосся зачісував назад металевим гребінцем, що завжди лежить у правій кишені піджака між паспортом, комсомольським квитком і перепусткою. Його ритуальні слова були обов'язковими для всіх, нікого безпосередньо не зачіпали й нікому, здається, не шкодили.

Ми з Гоником мали зошити, в які заносили склади біт-груп, слова пісень та вирізки з журналів. У нього було більше назв із різних країн, одна навіть із Гонконгу, нашими, звичайно, літерами, а я мав склади головних музичних колективів Заходу. Тоді деякі музики багато кочували. Джеф Муді, наприклад, значився в мене, водночас, як член "Сіяющіх колокольчіків", та "Блек Роуз Брейкерів", куди він перейшов замість Чосера, коли ще на басу в них стояв Зел Пуцковскі із "Сюрреалістичного компоту".

Гоник закидав мені, що я навмисно вставляю одне й те саме ім'я в різні групи, щоб випередити його за кількістю колективів. Я ж пояснював йому, що я не махлюю, й що так історично склалося. Але якщо так, казав він, то вся група не зараховується. Сперечатися з Гоником було важко, хоча сам він мав багато ансамблів, яких, крім

нього, ніхто не чув. Таких, скажімо, як "Домонгіс". Гоник божився, що чув таку назву по "Голосу", який буцімто крутив аж дві їхні пісні. Але ні я, ні хлопці з нашої школи ніяких "Домонгіз" не визнавали. А в нас хлопці зналися на фірмі, й багато хто з них мав власні гітари.

У мене не було гітари, та й позакласна робота забирала багато часу. Завжди проти власної волі я опинявся то зірковим, то головою ради загону, а одного літа навіть головою ради дружини піонерського табору, бо старшою піонервожатою там була моя колишня вчителька.

Наприкінці тієї зміни вона викликала мене і сказала, щоб я собі вибрав будь-яку з купи книжок, які в останній день вручаються активним піонерам. Мені сподобалися три з них, і я вагався, яку саме вибрати. Вона сказала, щоб я брав усі три, і підписала одну з них "за активну участь у роботі".

А здебільшого в своєму класі я відповідав за культмасовий сектор — за стенди, "прожектори", КВНи та зоряні естафети. Втім, нічого я не боявся так, як виховних годин, які щосуботи на шостому уроці проводив наш класний керівник, завуч школи.

Він завжди ходив у френчі з орденськими планками та галіфе, школу закінчив перед самою війною, пішов на фронт, не чекаючи, "поки хтось на тарілочці його запросить", повернувся героєм, закінчив два інститути й, хоча викладав він нам мову, але пам'ятав як логарифмічну лінійку, так і таблиці Брадіса, бо "без математики не було б артилерії". А ще він був не по роках стрункий. Колись ми їздили на екскурсію, і вночі, не потрапивши до купе, він заснув у проході, витягнувшись, мов струна, між своїм трофейним саквояжем і вістрям плацкартного лежака.

Щосуботи, розправившися з тими, хто "міг би, якби не був такий ледачий, займатися вдвічі, а то й втричі краще", він любив чухрати актив. Ставав посеред класу, спрямовував на мене свої круглі,

леннонівські окуляри й ганив мене за те, що "комплексні плани складаються на хіп-хап, а голівка класу не кує й не меле".

З п'ятого по восьмий класи я часто плакав на виховних годинах, особливо, коли наш класний керівник питав, чи не на часі нам "подивитися правді в очі".

Тоді я підводився й кліпав очима.

— Мовчати нам тут не треба, — казав завуч, і я починав плакати.

— Не плакати, — казав він, — треба, а вжити всіх заходів, щоб загін працював змістовніше!

Я мріяв, щоб хтось заступився за мене, хоча й усвідомлював, що робота таки ведеться незмістовно, і я головний винуватець того. Але всі мої покаянні слова не держалися купи. Замість обтічних фраз вони складалися в безглузді комбінації, з яких сміявся весь клас.

Лунав дзвоник, і я лишався в порожньому класі, доки не висохнуть сльози. Після виховної години біля дошки завжди пахло свіжою військовою перевіссю, ваксою для чобіт і тютюном. Наш класний керівник палив щось дуже міцне.

А в дев'ятому класі, відчувши наближення сльози, я розкривав зошита й кидався малювати закарлючки, які самі по собі переростали в електрогітари, в патлатих чоловіків із дзвіночками на шиї та в англійські слова — hippie, Beatles, love.

З ними було не лячно, і я вже не так люто ненавидів завуча. Так, щось малюючи, чи складаючи власний хіт-парад, чи переписуючи слова нової пісні, мені починало здаватися, що виховної години не те щоб немає, але її крутять десь далеко й по телевізору.

Ми з Гоником домалювали слово Beatles, і я помітив, що він пропустив літеру "а", і у нього вийшло Betles.

— І так можна, — засперечався він, — бо це — американський варіант.

Жоден з наших хлопців не бачив, щоб бітли писалися без "а", але хіба Гоника переспориш!

— Якщо ти такий розумний, — не витримав я, — то чому ти не заступився, коли я бився з Маликом?

— Я хотів.

— Ти стояв і все!

— І ти так само стояв. І чекав, поки він тебе вдарить.

— Я чекав, бо не можу бити першим.

— А потім чому не вдарив?

— Потім уже пізно було.

— Так чого ж ти від мене хочеш?

— Щоб ти заступився.

— Якби ти бився, я б допоміг, а так...

Хтось керівним голосом заговорив про комплексні плани. Я здригнувся, побоюючись, що моква за звичкою посуне в очі, і, щоб запобігти цьому, спитав Гоника, чи подобається йому "Hello Good-bye".

Промовець подивився в мій бік і сказав щось таке, від чого делегати загомоніли. Може, він кличе мене на трибуну? Я втупився у закарлючки в блокноті й вирішив, що цього разу не дамся, хоч би скільки гукали, а як випхнуть силоміць, скажу, що комплексні плани мене більше не цікавлять, що Бітлз протримається на першому місці ще довго, і що ніяких "Домонгіз" не існує. Дурний Гоник усе переплутав. "Голос", мабуть, мав на увазі The Monkeys, тобто Мавпи чи Мавпочки.

Гоник, звичайно, упреться рогом. З конференції мене виженуть, зі школи — ні, ну а з Маликом я розберуся. Сам.

Комсомольці посунули на вихід, бо промовець, виявляється, оголосив перерву.

— Взагалі-то подобається, — відповів Гоник, — тільки інструменталка там задовга. П'ять хвилин співають "хей-ла" та "хей-ла"...

— Так! — сказав я. — І це — саме воно!

Гоник, звичайно, не погодився, і ми просперечалися до кінця першого дня конференції.

I Saw Her Standing There

One, two, three, four!

У восьмому класі я дружив з Олександром О. Він уже тоді грав на гітарі. До концерту самодіяльності на восьме березня він розучив дві пісні — "Твістугей" та "Гонзалес". Вони в нього були записані на гнучких платівках, які робили в ательє звукозапису на Червоноармійській, під лазнею. Там можна було записати багато популярних пісень — "Чорний кіт", "Халі-галі", "Любовь кольцо, а у кольца" — або свій голос.

Наприклад: "Шановна Оксано Омелянівно! Весь наш клас тепло вітає вас із міжнародним жіночим".

"Твістугей" та "Гонзалес" ховалися наприкінці списку, і там, де зазначалися виконавці, стояло: "амер. народ. пісня".

Ми з Олександром переписали з платівок слова обох пісень нашими літерами.

Наприклад:

Оверіков гон шпілє гонзалес

Юверікан дуовен гоф

Лаборо юсвіден

Овері канде говен поф.

Хлопець із того ательє обіцяв записати нам якихось жуків-ударників. Про них у нас у газетах було, ніби вони на концертах б'ють стільці й ходять з унітазними сідачками довкола шиї.

Ми домовлялися піти на запис разом, але я запізнився. Вийшовши з дому, я довго чекав на трамвай. Нарешті він виповз із-за рогу, тоді розігнався і метрів за двадцять до зупинки щось під ним вибухнуло, й з-під коліс сипонули іскри.

Я побіг дивитися, що там сталося.

На рейці лишилася пляма, і пахло горілим. Мабуть, пацани під колеса сірники поклали.

Коли я вже був на зупинці, якийсь дядько схопив мене і потяг до міліції. Вона була якраз через дорогу.

— А от якби ми тебе під трамвай поклали, — допитувалися міліціонери, — як би тобі було? Та за такі жарти знаєш, що в нас роблять?

Вони довго лякали мене тюрмою й примусили написати пояснення.

До Олександра я дістався під вечір. Він показав мені новеньку платівку, записану на рентгенівському знімку, і ввімкнув радіолу.

Від дотику корундової голки ребра-кості на знімку зашкварчали, й чорна яєшня закрутилася. З унітазів на нас засичали зовнішні вороги. Дядьки й міліція кинулися їх душити. Під рейками стогнали кілька поколінь жартівників.

Коли раптом із криком — one, two, three, four! — розкидавши всю цю борню, до хати вдерлася свобода.

Here Comes the Sun

Little darling...

У вісімнадцять років я гуляв з однією дівчиною. Приходив до неї, сідав на канапу й дивився журнал "Америка". Вона питала, чому я мовчу. Ми цілувалися. Цілувався я погано. Вона обтирала після мене губи. Але я завжди мав бажання. Вона його бачила, а торкатися не наважувалася. Ми тільки цілувалися. Я приносив бобіну. Ми вмикали магнітофона. Вона питала, чи люблю я її. Я казав, що люблю, і вона горнулася до мене.

Одного разу я випадково взяв не ту бобіну. Там була пісня "Here Comes the Sun", що завжди нагадувала мені іншу дівчину. Я й досі не

можу її слухати, а як зачую — біжу геть. Тільки-но я поставив бобіну, як вона спитала, чи люблю я її. Я зізнався, що, насправді, люблю іншу. Вона заплакала. "Це — нічого", — сказав я й почав хилити її до себе. Мої пальці вже розстібали на ній сорочку. Я поклав її на ліжко. Заспокоївшись, вона схопила мене за руку. Але я подужав пропхнути чотири верхні ґудзики, і рука моя вже стискала її груди. Груди не вміщалися в руку. "Мразь!" — закричала вона й увігнала в мене нігті. Окрім нас, удома нікого не було. Я витяг руку, щоб зализати кров. "Сволоч!" — сказала вона перелякано. Кров розтеклася по руці, крапала на штани, а звідти — на килим. Вона побігла на кухню по німецький засіб від плям, а тоді змастила мені руку йодом. Бобіна докрутилася до краю, і я переставив її на інший бік.

Ми з нею вчилися в одному класі. "Не сердься", — кажу я їй. У неї — неймовірна талія. І заповітні стегна. "Пробач мені, дурневі". І пружне, гумове тіло. "Я більше не буду". У неї ненаша білизна. А між поцілунками вона нявчить. "Ти, — кажу, — моя киця". Вона копилить губки. Чекає, щоб я просунув свою ліву руку під її правою, обхопив її за талію та припав до грудей. "Пусті", — каже вона й піддається. Ми цілуємося. Вона витирає губи і бачить моє бажання. Я перекидаю ногу через її коліно і притискаюся якомога щільніше. Вона згадує, що я люблю іншу. "Падлєц", — каже вона, відсовується, кривить пещене личко, немов ступила у гидь. Я швидким рухом задираю її спідницю.

У січні я їздив на тиждень у гори. Звідти написав їй аж три листи з віршами. Вірші дурнуваті, але смішні. На конверти поналіплював різні вирізки з газет. Її батьки побачили конверти і прочитали вірші. Коли я повернувся, вони сказали, що понесуть ці листи до моїх батьків на роботу.

Під спідницею — трусики. Німецькі, а то й чи не французькі. Мережані, з рожевими квітами, в дірочках. Вона зойкує, дріботить коліньми і мало не вибиває мені щелепу. Я навалююся на неї всім тілом. Вона встигає вчепитися в мій светр. Я силкуюся відірвати її руки, але вона щосили пхає мене. Іще трохи — і я полечу на підлогу. На мить я

відпускаю її руки, і вона б'ється об канапу. Біль не сильний, але вона довго гамселить мене кулачками. Її батьки заборонили нам зустрічатися, але вона волочиться за мною по парадних і навіть п'є вино, два-три ковтки, щораз обтираючи пляшку. Ми цілуємося. Я розстібаю пальто. Спочатку її, потім своє.

"Дурак", — каже вона, розглядаючи руку. Крові нема, а синець буде. Я вибачаюся.

Вона завжди пригощає мене бутербродами з кінською ковбасою та цупкою рибою. А вчора вкрала для мене батькового шері-бренді. Сама ж не п'є. Це добре. Вона мене любить.

Я погладжую її голову, занурюю пальці в духмяне волосся. Пахне німецьким зеленим яблуком. Гарні зуби. Я торкаюся її щічки своєю долонею, пробую дотягнутися до губів. Не дає. Даси, ніде ти не дінешся. З круглого плеча спускаюся долі у вибалок між персами, нечутно тисну на ґудзики. При таких грудях — таке струнке тіло! Коли вона опам'ятовується, то вже лежить горілиць. Одна її рука, про всяк випадок, придавлена коліном, іншу я міцно стискаю. Коліно моє їй несила зіпхнути, тому вона шкрябається, звивається всім тілом, нарешті, висмикує одну руку і б'є мене в груди. Я відхиляюся. Несамохіть вона гатить мене в самий пах. У голові моїй звучить пісня "Here Comes the Sun". Я пориваюся бігти, але біль такий, що ні зігнутися, ні розігнутися.

Чути, як хтось відмикає двері. Це — її батько. Вона чепуриться, стрибає у протилежний кут, до письмового столу. Двері відчиняються. Батько, не вітаючись, робить огляд приміщення. Я не можу випростатися, мені пече біль, мене нудить, а в голові стугонить пісня. Я здавленим голосом вітаю його і вдаю, ніби зав'язую шнурівку на черевику. Але на ногах у мене капці. А черевики я скинув, коли зайшов, бо в них тут скрізь килими.